

Datum 2016-11-30 Diarienummer KSN-2016-1909

Kommunfullmäktige

Program för kommunalt finansierad verksamhet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att anta program för kommunalt finansierad verksamhet 2017-2018 enligt **bilaga 1**.

Sammanfattning

Enligt kommunallagen ska kommunfullmäktige varje mandatperiod besluta om ett program med mål och riktlinjer för kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. Genom att anta program för all kommunalt finansierad verksamhet, oavsett regi, uppfyller Uppsala kommun kommunallagens krav på ett sådant program.

Reservationer

Fredrik Ahlstedt (M), Mohamad Hassan (L), Stefan Hanna (C) och Jonas Segersam (KD) reserverar sig enligt bilaga A till förmån för egna yrkanden;

***att** återinföra utmanarrätten i och med antagandet av Program för kommunalt finansierad verksamhet,*

***att** Uppsala kommun i första hand tillämpar Lagen om valfrihetssystem (LOV) inom vård och omsorg,*

***att** ett femte övergripande mål inkluderas gällande konkurrens på lika villkor för att säkerställa likabehandling av egen regi och externa utförare.*

Simon Alm (SD) reserverar sig till förmån för eget yrkande; *bifall till Fredrik Ahlstedts (M) andra att-sats.*

I avgörandet deltagande

Marlene Burwick (S), Fredrik Ahlstedt (M), Erik Pelling (S), Caroline Hoffstedt (S), Ulrik Wärnsberg (S), Loa Mothata (S), Rickard Malmström (MP), Ilona Szatmári Waldau (V), Mohamad Hassan (L), Stefan Hanna (C), Jonas Segersam (KD), Simon Alm (SD), Linda Eskilsson (MP), Mats Gyllander (M), Markus Lagerquist (M)

Uppsala 23 november 2016

Marlene Burwick/Ingela Persson

Ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 13 juni 2016 § 127 om en ny nämndorganisation för Uppsala kommun. I beslutet gavs kommunstyrelsen uppdraget att ta fram ett program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av externa utförare.

Kommunfullmäktige anför i beslutet att programmet ska garantera insyn och transparens i beslutsprocesser samt skapa förutsebarhet och stabila förutsättningar för såväl externa utförare som för egenregi utifrån bl.a. samordningsfördelar, effektivitet och affärsmässighet. I programmet ska ersättningsmodellerna i respektive nämnd till såväl egenregi som externa utförare bygga på förutsägbarhet och ha god framförhållning. Programmet ska fastställas av KF och följas upp årligen.

En översiktlig beskrivning av kommunens ekonomiska relationer med privata utförare och hur utförandet är organiserat idag ges i **bilaga 2**. Förvaltningsdirektörer och tjänstemän från berörda nämnder har medverkat i beredningen av programmet.

Föredragning

Kommuner får enligt kommunallagen lämna över viss verksamhet till privata utförare (3 kap. 16 §). Kommunen är fortfarande ansvarig gentemot invånarna för dessa verksamheter på samma sätt som för verksamhet som bedrivs i egenregi. Kommunen är också skyldig att kontrollera och följa upp den verksamhet som lämnats över till privata utförare och göra det möjligt för allmänheten att få insyn i verksamheten (3 kap. 19-19 a §§).

Kommunfullmäktige ska varje mandatperiod besluta om ett styrdokument med mål och riktlinjer för kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. Det ska främja ett strategiskt förhållningssätt när privata utförare anlitas för att utföra kommunal verksamhet. Styrdokumentet ska ange hur uppföljning ska ske samt hur allmänhetens insyn ska tillgodoses. (3 kap. 19 b §).

Den kommunala verksamhetens mål och kommunens skyldighet att följa upp att verksamheten bedrivs i enlighet med målen är oberoende av om verksamheten utförs av kommunens egenregi eller av privata utförare. Uppsala kommuns program omfattar därför all kommunalt finansierad verksamhet, oavsett regi.

Förslaget till program syftar till att stödja att kommunens mål och riktlinjer får genomslag i all kommunalt finansierad verksamhet, men också till att skapa tydliga förutsättningar för utförare. Genom fyra övergripande målområden, samt riktlinjer för uppföljning och insyn bidrar programmet till transparens. Det underlättar insyn i beslutsprocesser och skapar förutsebarhet för utförare. Programmet stimulerar till samordning, vilket leder till en effektivare användning av kommunens gemensamma resurser.

Programmet gäller under mandatperioden. Ansvar för att förverkliga programmet utifrån dess mål- och riktlinjer ligger hos de nämnder som har verksamhet inom de avgränsningar som anges i programmet.

I samband med verksamhetsplaneringen ska nämnderna årligen beskriva och tydliggöra relationen med egenregi och privata utförare inom ansvarsområdet och avsikter kring den framtida utvecklingen. Nämnderna ska också visa hur uppföljningen av verksamheten ska ske och hur nämnden ska tillgodose insyn i den verksamhet som lämnats över till privata utförare. Eftersom programmet antas sent i förhållande till nämndernas verksamhetsplanering inför 2017 förutsätts nämnderna ta fram ett kompletterande underlag som svarar mot programmets avsikter senast i mars 2017.

Kommunstyrelsen ansvarar för att ge nämnderna stöd i implementeringen av programmet och vid behov utforma närmare riktlinjer. Kommunstyrelsen ansvarar för att programmet följs upp och redovisas för kommunfullmäktige i samband med kommunens årsredovisning.

Ekonomiska konsekvenser

Programmet medför inga kostnader utöver beslutade ramar. Programmets syftar till att ge förutsättningar för bättre styrning och ökad effektivitet i de kommunalt finansierade verksamheterna.

Program för kommunalt finansierad verksamhet

Reservation

M, L, C och KD

Upphandling ska vara en central funktion inom alla verksamheter för verksamhetsutveckling, förbättring, innovationer och en god relation till näringslivet. Utmanarrätten bör därför återinföras i och med antagandet av Program för kommunalt finansierad verksamhet. En stärkt valfrihet ger ökade påverkansmöjligheter för uppsalaborna och det är viktigt att Uppsala kommun i första hand tillämpar Lagen om valfrihetssystem (LOV) inom vård och omsorg. För att säkerställa likabehandling av egen regi och externa utförare bör programmet innehålla ett tydligt övergripande mål gällande konkurrens på lika villkor.

Fredrik Ahlstedt (M)

Mohamad Hassan (L)

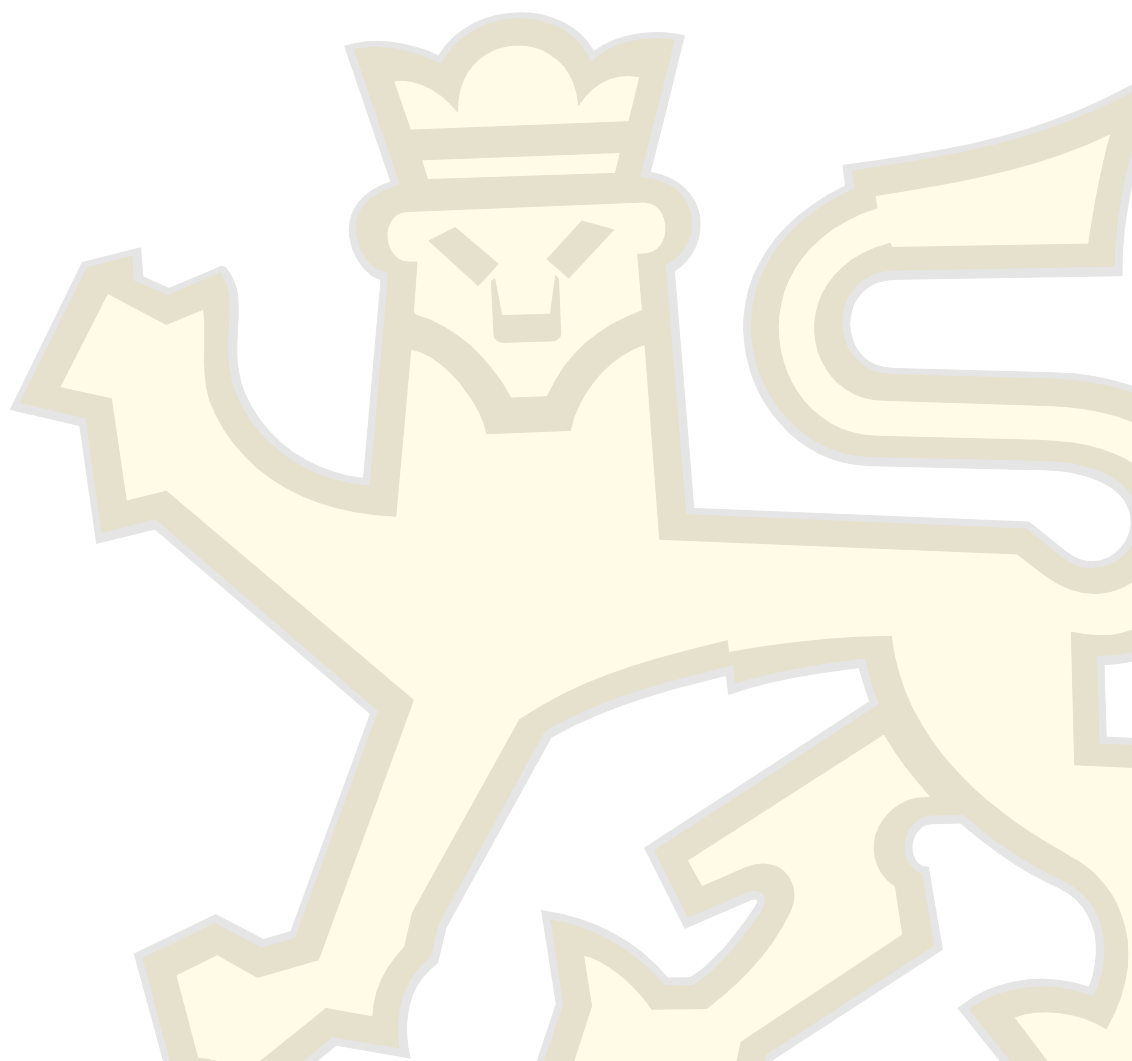
Stefan Hanna (C)

Jonas Segersam (KD)

Program

för kommunalt finansierad verksamhet 2017-2018

Ett aktiverande dokument som
kommunfullmäktige fattade beslut om x 2016

Inledning

Som ansvarig för den kommunalt finansierade verksamheten bestämmer Uppsala kommun verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet. Kommunen ansvarar för tjänsterna, och kontrollerar och följer upp verksamheten oavsett om den tillhandahålls av kommunens egenregi eller av andra utförare. Genom programmet tydliggör kommunfullmäktige sin syn på vad som ska präglade den kommunalt finansierade verksamheten.

Syfte

Programmet syftar till att stödja att kommunens mål och riktlinjer får genomslag i den kommunalt finansierade verksamheten, men också till att skapa tydliga förutsättningar för utförare. Programmet bidrar till transparens, underlättar insyn i beslutsprocesser och skapar förutsebarhet för utförare. Programmet stimulerar till samarbeten och samordning, vilket leder till en effektivare användning av kommunens gemensamma resurser. Genom programmet uppfyller kommunfullmäktige kommunallagens krav om mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare (KL 3 kap. 19 b §).

Omfattning och avgränsningar

Programmet omfattar både verksamheten i kommunens egenregi och den verksamhet som genom avtal lämnats över till privata utförare, till exempel stiftelser, företag eller föreningar. En översiktlig beskrivning av förhållandena mellan kommunala och privata utförare på olika verksamhetsområden ges i **bilaga 2** till programmet.

Programmet omfattar den verksamhet som kommunen driver i förvaltningsform. Verksamhet som lämnats över till kommunägda bolag är inte överlämnad till privata utförare. Lagen och programmet är inriktad mot de verksamheter som invånarna är i stort beroende av eller som har stora tillskott av skattemedel. Organisationer och företag som utför mindre och enstaka tjänster åt kommunen omfattas inte av begreppet privata utförare.

Programmet omfattar inte fristående skolor, eller förskolor - såvida inte kommunen upphandlat förskoleverksamheten. De fristående skolorna är verksamheter med egna huvudmän och upphandlas inte av kommunen. Något uppdrag från kommunen eller avtal finns inte med de fristående skolorna, de etableras efter tillståndsgivning från Skolinspektionen. Huvudmännens ansvar för den utbildning som bedrivs i deras verksamhet är reglerat i skollagen och kommunen har inget överlappande ansvar i förhållande till den statliga tillsynen av de fristående skolorna. Kommunens rätt till insyn i de fristående skolorna regleras i skollagen.

För partnerskap med ideella sektorn samt stöd till sociala företag finns särskilda av kommunstyrelsen fastställda riktlinjer.

Definitioner och begrepp

Huvudman. Som huvudman bestämmer kommunen verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet. Som huvudman kontrollerar kommunen och följer upp att verksamheten följer angivna mål, riktlinjer, föreskrifter och andra krav. När verksamheten lämnats över till privata utförare framgår kraven av det avtal som slutits med utföraren. I

programmet används ibland begreppet systemledare för att skilja mellan kommunen som huvudman/systemledare och kommunen som ägare av sin egenregi.

Egenregi. Den verksamhet kommunen själv genomför i förvaltningsform.

Privata utförare. Den kommunala verksamhet som annan än kommunen genomför på uppdrag, exempelvis ett privatägt bolag, en förening eller stiftelse. Verksamheten lämnas oftast över efter en offentlig upphandling eller införande av ett valfrihetssystem. Avtal tecknas med den privata utföraren.

Utförare avser samlat både egenregi och privata utförare

Lagbestämmelser och krav

Kommuner får enligt kommunallagen lämna över viss verksamhet till privata utförare (3 kap. 16 §). Kommunen är fortfarande ansvarig gentemot invånarna för dessa verksamheter på samma sätt som för verksamhet som bedrivs i egenregi. Kommunen är också skyldig att kontrollera och följa upp den verksamhet som lämnats över till privata utförare och göra det möjligt för allmänheten att få insyn i verksamheten (3 kap. 19-19 a §§).

Kommunfullmäktige ska varje mandatperiod besluta om ett styrdokument med mål och riktlinjer för kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. Det ska främja ett strategiskt förhållningssätt när privata utförare anlitas för att utföra kommunal verksamhet. Styrdokumentet ska ange hur uppföljning ska ske samt hur allmänhetens insyn ska tillgodoses. (3 kap. 19 b §). Genom programmet lever Uppsala kommun upp till kommunallagens krav på ett sådant styrdokument.

Nämndernas ansvar

Programmet fastställs av kommunfullmäktige och gäller under mandatperioden. Ansvaret för att förverkliga programmet utifrån dess mål- och riktlinjer ligger hos nämnderna.

I samband med verksamhetsplaneringen ska nämnderna årligen beskriva och tydliggöra relationen med egenregi och privata utförare inom ansvarsområdet. Avsikter kring den framtida inriktningen av verksamheten ska framgå, exempelvis planer på större upphandlingar och förändringar inom utbud eller inriktning av insatser. Nämnderna ska också visa hur uppföljningen av verksamheten ska ske och hur nämnden ska tillgodose insyn i den verksamhet som lämnats över till privata utförare.

Kommunstyrelsen ansvarar för att ge nämnderna stöd i implementeringen av programmet och vid behov utforma närmare riktlinjer.

Uppföljning

Kommunstyrelsen ansvarar för att programmet följs upp och redovisas för kommunfullmäktige i samband med kommunens årsredovisning.

Övergripande mål och riktlinjer för kommunens styrning och uppföljning av kommunalt finansierad verksamhet

Målen och riktlinjerna ska tas som utgångspunkt när kommunens nämnder styr verksamheten i egen regi och anlitar privata utförare. Det handlar om vilka *övergripande mål* som ska präglade kommunens relation med utförarna och *riktlinjer för uppföljning och insyn*.

Målen har sin grund i kommunfullmäktiges beslut om ny nämndorganisation, regeringens nationella upphandlingsstrategi och Uppsala kommuns upphandlingspolicy.

Övergripande mål

Demokratiskt genomslag

Kommunens beslut ska förverkligas oavsett om en kommunal verksamhet drivs i egen regi eller av privata utförare. Det demokratiska genomslaget ökar förutsättningarna för en hållbar social, ekologisk och ekonomisk utveckling. Av detta skäl är det viktigt att:

- utförare bidrar till att kommunens mål uppfylls. Nämnderna ska säkerställa att de mål kommunfullmäktige ställer upp i Mål och budget förverkligas oavsett utförare och att relevant lagstiftning efterlevs i verksamheterna.
- utveckla samarbetsformer för att få genomslag för demokratiskt fattade beslut, på sätt som inte äventyrar kontinuiteten för brukare. Nämnderna behöver ha en förtroendefull dialog med företrädare för brukare och utförare om hur verksamheten kan anpassas till politiska ambitioner även under pågående avtalsperioder.

Tydlighet för invånarna

Det behöver vara tydligt vad kommunens invånare kan förvänta sig av den kommunalt finansierade verksamheten. Det bidrar till invånarnas trygghet och ökar möjligheten att engagera invånarna till att påverka verksamheten. Av detta skäl är det viktigt att:

- det är tydligt att det är kommunen som är avsändare av den verksamhet som kommunen finansierar. Utförare ska visa att de arbetar på uppdrag av kommunen.
- kommunen har en tillräcklig insyn i privata utförarens verksamhet. Detta för att möjliggöra ansvarsutkrävande och för att kunna informera invånarna om all verksamhet på ett likvärdigt sätt.

Delaktighet för ökad effektivitet

Idéer och synpunkter från brukare, anhöriga och personal i de kommunalt finansierade verksamheterna behöver tas till vara. Det ökar möjligheterna att utforma verksamheten på ett sätt som passar alla i en målgrupp, oavsett skilda behov och förutsättningar. En verksamhet som skapar mycket värde för alla i målgruppen inom ekonomiska ramar är en effektiv verksamhet. Av detta skäl är det viktigt att:

- involvera brukare och utförare i att förbättra servicen, genom exempelvis regelbundna branschråd, erfarenhetsutbyten och medarbetar-, brukar- och anhörigdialoger. Varje utförare behöver ha dialoger för att förbättra utformningen av den vardagliga

verksamheten. Kommunen som systemledare behöver också ha dialoger för att förbättra utformningen av välfärdssystemet.

- det finns ett handlingsutrymme för utförare att kunna anpassa insatser efter individens behov. Snarare än detaljerade aktiviteter ska kommunen i sin styrning och uppföljning lägga fokus på utfall och vilka nyttor verksamheten ska ge målgruppen.
- kommunen synliggör resultat och agerar för förbättringar. I uppföljningen ska kommunen jämföra utfall för olika brukargrupper och för olika utförare för att hitta skillnader som visar var det finns behov att öka jämlikheten. Kommunen ska genom branschråd och andra samarbeten sprida goda exempel inom den kommunalt finansierade verksamheten.

Kontinuitet och långsiktighet

Med förtroendefulla relationer över tid ökar kontinuiteten för brukarna och förutsättningarna för en kontinuerlig verksamhetsutveckling. Inom ramen för kvalitets- och effektivitetshänsyn behöver det finnas en förutsebarhet kring hur välfärden ska förverkligas. Av detta skäl är det viktigt att:

- verksamheten kan utvecklas med långsiktiga relationer, ökad kunskap och erfarenhet om brukarnas behov.
- kommunen strävar efter att skapa stabila villkor för att utföra kommunalt finansierad verksamhet. Därför ska kommunen forma transparenta och stabila ersättningssystem.

Riktlinjer för uppföljning och insyn

Ett systematiskt uppföljningsarbete säkerställer att invånare och brukare får den service som kommunen ska erbjuda, att servicen är säker, trygg och svarar mot rätt behov och att verksamheten bedrivs effektivt. Som en del av verksamhetsstyrningen följer kommunen löpande upp och analyserar verksamheten under året. Uppföljning har två huvudsakliga syften, dels att kontrollera verksamheten bedrivs i enlighet med kommunens mål och riktlinjer, dels att utgöra ett underlag i kommunens kontinuerliga arbete för att utveckla och förbättra verksamheten.

Varje nämnd ansvarar för uppföljning och kontroll av verksamheten inom sitt ansvarsområde. All kommunalt finansierad verksamhet ska följas upp på ett likvärdigt sätt. Utöver kommunens uppföljning ska kommunen ställa krav på att utförare har egna system för att upptäcka om brukare eller brukargrupper inte får sina behov tillgodosedda, för att i så fall ändra sina arbetssätt. Kommunen ska också följa upp att utförare har system för egenkontroll.

Uppföljningen ska regleras i de avtal och uppdragsbeskrivningar som gäller mellan kommunen och utförarna. Nämnderna ska tydliggöra hur kommunens uppföljning återrapporteras till utförarna och redovisas för allmänheten samt vilka åtgärder nämnden kan vidta om uppföljningen visar på brister. Uppföljningen i Uppsala kommun regleras av Riktlinje för nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplanering och uppföljning samt interna kontroll (KSN-2016-1119) samt andra verksamhetsspecifika föreskrifter som exempelvis SOSFS.

Uppföljningen präglas av följande principer:

- Nyttan av uppföljningen ska överträffa kostnaderna för den, även om en strikt ekonomisk kalkyl inte kan tas fram.
- Uppföljningen ska utgå från tillförlitliga och dokumenterade underlag.
- Uppföljningen ska sträva efter att synliggöra och analysera skillnader och därmed upptäcka var det finns förbättringspotential.

Uppföljningen görs både planerat, som en del av den övergripande verksamhetsstyrningen, och utifrån särskilda händelser, som exempelvis klagomål, avvikelserapporter eller tillbud.

På individnivå kan kommunen exempelvis följa upp om enskilda brukare får service i rätt omfattning och kvalitet i enlighet med ett myndighetsbeslut. På utförar- och avtalsnivå följer kommunen upp om utföraren lever upp till kraven i avtal eller uppdrag. På systemnivå kan kommunen följa upp hur villkoren för utförarna påverkar utfallet för brukarna, analysera skillnader mellan olika utförares kvalitet, och skillnader mellan kommunens verksamhet i jämförelse med andra kommuner.

Utifrån uppföljningen analyserar kommunen resultaten och vidtar vid behov åtgärder som att kräva rättelse, göra insatser för att höja kvaliteten eller att förändra krav och villkor för utförandet.

Insyn i verksamheten

Enligt kommunallagen måste kommunen kontrollera och följa upp verksamheten och se till att allmänheten får insyn i verksamheten. För att uppfylla kravet kan kommunen ställa krav på utförare att

- svara på de frågor kommunen ställer inom den tidsram kommunen ger,
- lämna det underlag kommunen begär inom den tidsram kommunen ger,
- delta i de undersökningar, t.ex. brukarundersökningar, som kommunen begär, samt att
- ta emot kommunen vid anmälda och oanmälda verksamhetsbesök.

Den information som begärs in av en privat utförare ska ha en koppling till avtalet med kommunen och till den verksamhet som utförs. Det kan exempelvis handla om information som rör kvalitet, avvikelser, personaltäthet, personalens utbildning, miljöarbete, integration, jämställdhet och årsredovisning. Utföraren är enbart skyldig att lämna uppgifter som inte strider mot lag eller annan författning. Uppgifterna ska exempelvis inte utgöra företagshemlighet enligt lag (1990:409) om skydd för företagshemligheter.

Allmänheten har inte rätt att direkt få ut uppgifter av en privat utförare. Det är bara kommunen som kan begära uppgifterna. Uppgifter som kommunen tagit emot blir dock allmänna handlingar. Vissa uppgifter kommer kommunen att presentera för invånarna för att underlätta val av utförare. Detta är kommunen skyldig att göra enligt kommunallagen på ett sakligt, relevant, jämförbart, lättförståeligt och lättillgängligt sätt.

Relaterade dokument

Mål och budget

Reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder i Uppsala kommun

Nämndernas verksamhetsplaner

Riktlinje för nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplanering och uppföljning samt interna kontroll

Upphandlingspolicy för Uppsala kommun med bolag

Nationella upphandlingsstrategin

Bilaga 2 - Program för kommunalt finansierad verksamhet KSN-2016-1909

Nulägesbeskrivning

Kommunalt finansierad verksamhet

Syftet med sammanställningen är att främja ett strategiskt förhållningssätt när kommunen anlitar privata utförare, i linje med kommunallagens avsikt. Bilagan ger en översiktlig beskrivning av kommunens köp av verksamhet och relationer med privata utförare inom olika verksamhetsområden, vad gäller volymer, lagrum mm. För att teckna en helhetsbild går beskrivningen utöver programmets avgränsningar genom att även beskriva det pedagogiska området och de kommunala bolagen.

Allmänt

Andelen av kommunens egentliga verksamhet som köptes av andra utförare som föreningar, stiftelser och företag uppgick 2015 till mer än en fjärdedel, 27,6 procent av kommunens nettokostnad. Av de tio största kommunerna köpte Stockholm och Linköping en större andel verksamhet än Uppsala kommun. Variationen bland landets 290 kommuner är stor.

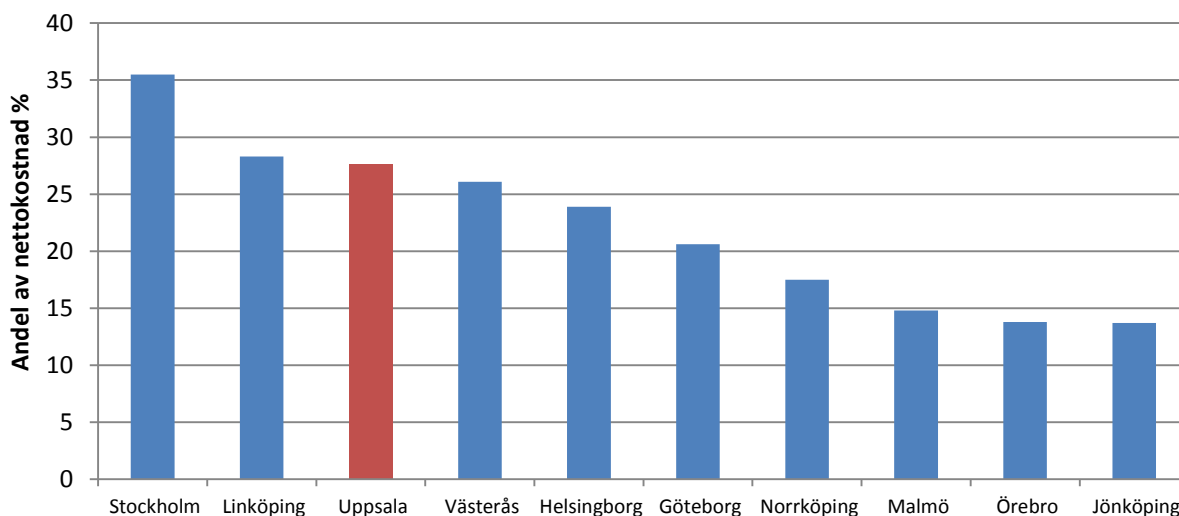

Diagram 1: Köp av egentlig verksamhet som andel av kommunens nettokostnad 2015, de tio största kommunerna. (Kolada)

Omkring en femtedel av Uppsala kommuns service köptes av privatägda företag 2015. Uppsala kommuns köp av egentlig verksamhet från privatägda företag har ökat från 7,0 procent år 2005 till 21,3 procent år 2015.

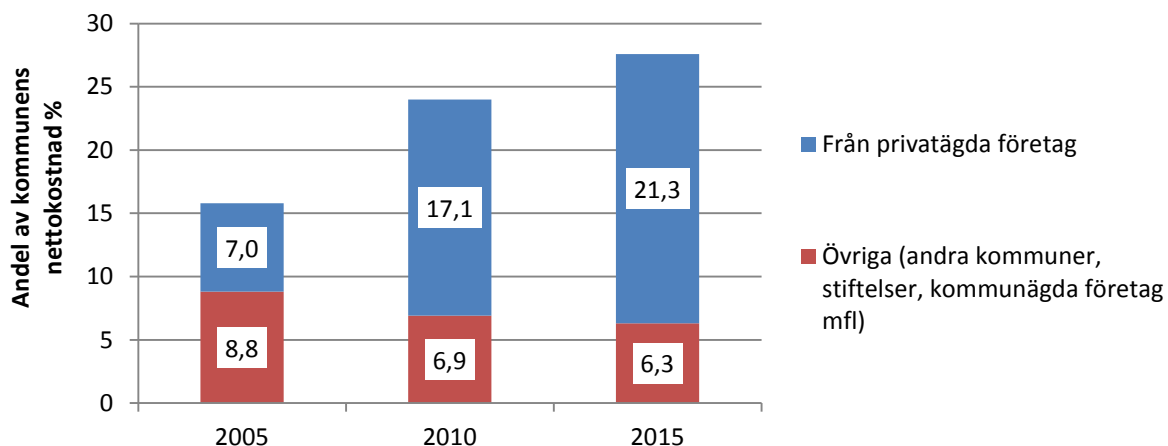

Diagram 2: Köp av egentlig verksamhet som andel av kommunens nettokostnad. (Kolada)

Kommunens köp av huvudverksamhet uppgick sammanlagt till 3,1 miljarder kronor år 2015. Köp av huvudverksamhet från privatägda företag svarade för 2,4 miljarder. Utöver huvudverksamheten hade kommunen cirka 700 miljoner kronor i övriga externa kostnader, exempelvis inhyrning av konsulter och transportverksamhet. Ytterligare relationer med privata utförare tillkom genom inköp av cirka 700 miljoner kronor i varor. Kostnaderna ovan kan ställas mot verksamhetens totala kostnader om cirka 12,2 miljarder kronor. Av de totala köpen av huvudverksamhet svarade vård- och omsorgsområdet för cirka 1,6 miljarder kronor och pedagogisk verksamhet för cirka 1,2 miljarder kronor.

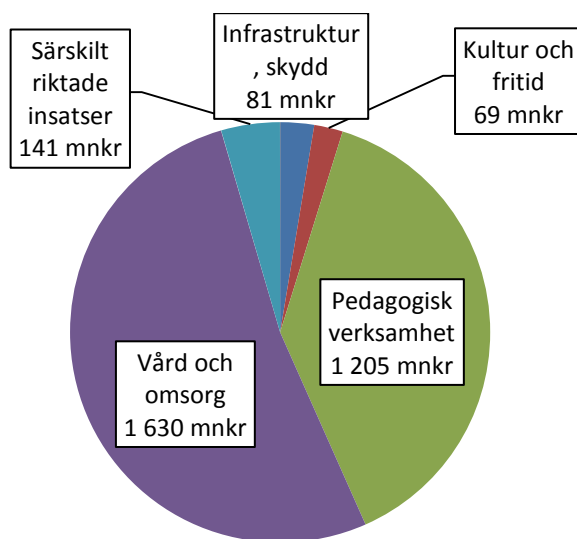

Diagram 3: Köp av huvudverksamhet per verksamhetsområde i kommunen år 2015, miljoner kr. Sammanlagt köptes huvudverksamhet för 3,1 miljarder kronor. (SCB räkenskapssammandrag)

Kommunens ökade köp av verksamhet märks också på en minskad andel kommunalt anställda inom de sektorer i Uppsala där kommunen står för en stor del av finansieringen och verksamheten. Andelen kommunalt anställda inom utbildning, sociala insatser, vårdhem och bostäder med omsorg, hälso- och sjukvård samt kultur och fritid minskade från 74 procent år 2004 till 56 procent år 2014. Antalet kommunalt anställda inom sektorerna minskade från

cirka 12 500 till 10 800 under samma period, samtidigt som antalet anställda inom sektorerna totalt sett växte. År 2014 arbetade cirka 4 500 personer hos privata utförare av vård, skola och omsorg i Uppsala kommun.

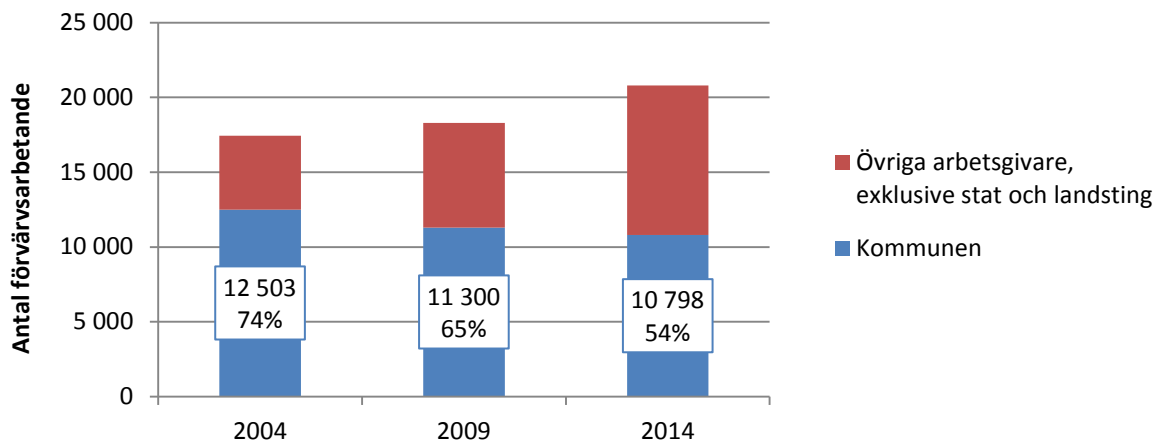

Diagram 4: Antalet anställda på Uppsalas arbetsmarknad i sektorer med stort inslag av kommunal finansiering, uppdelat på arbetsgivare. Procentsatsen i etiketten anger andelen kommunalt anställda i sektorn. (SCB RAMS)

Statistiska centralbyrån följer varje år antalet privata utförare inom ett antal verksamheter i kommunerna. Det sammanlagda antalet privata utförare som Uppsala kommun anlidade ökade från 575 till 859 mellan år 2013 och 2015. En utförare räknas med om den har ekonomisk relation över 100 tkr med kommunen, så förhållandet kan avse en enstaka insats.

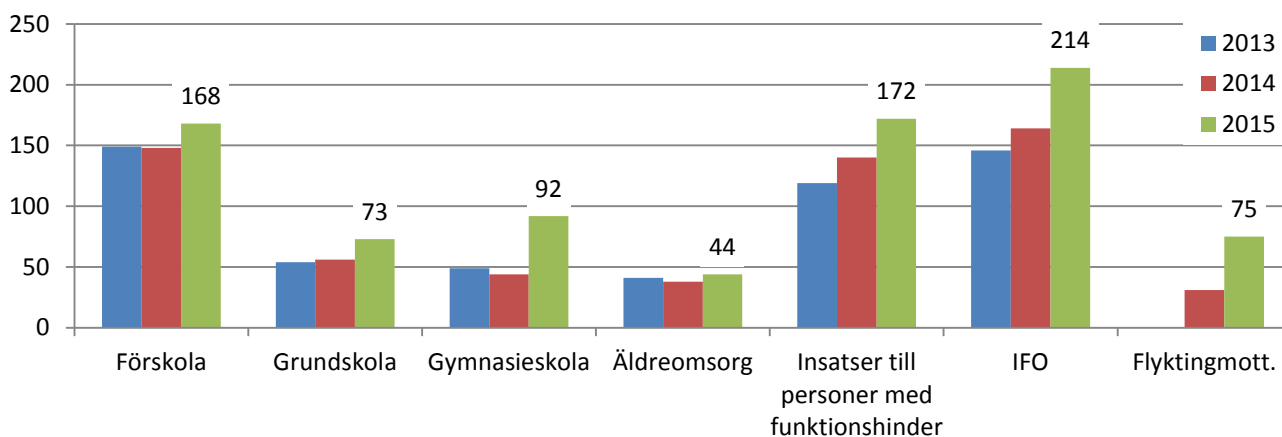

Diagram 5: Antalet privata utförare per verksamhet Uppsalas kommun i förskola inkl. förskole och pedagogisk omsorg, grund- och gymnasieskola inkl. särskola. (SCB)

Bolagskoncernen

Vid sidan av den huvudsakligen skattefinansierade primärkommunen har kommunen relationer med privata utförare genom sin bolagskoncern. Bolagskoncernen omsatte 2,6 miljarder kronor 2015. Inom vissa områden, exempelvis inom insamlingen av hushållsavfall, sker verksamheten till stor del genom köp från privata utförare. Inom andra delar av

koncernen, exempelvis Uppsalahem, sköts driften främst genom bolagens egenregi och med köp av primärkommunen genom styrelsen för Teknik och service.

Utöver bolagens drift investerade bolagskoncernen 1,6 miljarder kronor år 2015. Investeringarna innefattar exempelvis nybyggnad av bostäder och andra anläggningar, där kommunen genom sina bolag i stor utsträckning anlitar privatägda företag för utförandet. I Mål och budget ges bolagen ett utrymme att investera för i genomsnitt 3,3 miljarder kronor årligen mellan åren 2017-2019. Primärkommunen har samtidigt ett föreslaget investeringsutrymme om i genomsnitt 600 miljoner kronor per år under perioden.

Stadsbyggnad

Gatu- och samhällsmiljönämnden, kommunstyrelsen, plan- och byggnadsnämnden och idrotts- och fritidsnämnden köpte under 2014, av externa utförare, tjänster i form av verksamhetsdrift, snöröjning, lokaldrift, konsulter mm för cirka 200 miljoner kronor. Samtidigt beställde ovanstående nämnder motsvarande verksamhet av Teknik och service för cirka 185 miljoner kronor. Eftersom styrelsen för teknik och service upphandlar cirka 40 procent av verksamheten av privata utförare, motsvarade 75 miljoner kronor, var det totala beloppet för köp av externt utförd verksamhet inom stadsbyggnadsområdet cirka 275 miljoner kronor.

Vård och omsorg

De sociala nämnderna arbetsmarknadsnämnden, omsorgsnämnden, socialnämnden och äldrenämndens nettokostnader 2015 uppgick till 4,1 miljarder kronor. Kostnaderna för köp av extern verksamhet uppgick till 1,63 miljarder kronor, vilket motsvarar 40 procent av nämndernas kostnader. De sociala nämnderna hade en ekonomisk relation med cirka 500 företag under 2015.

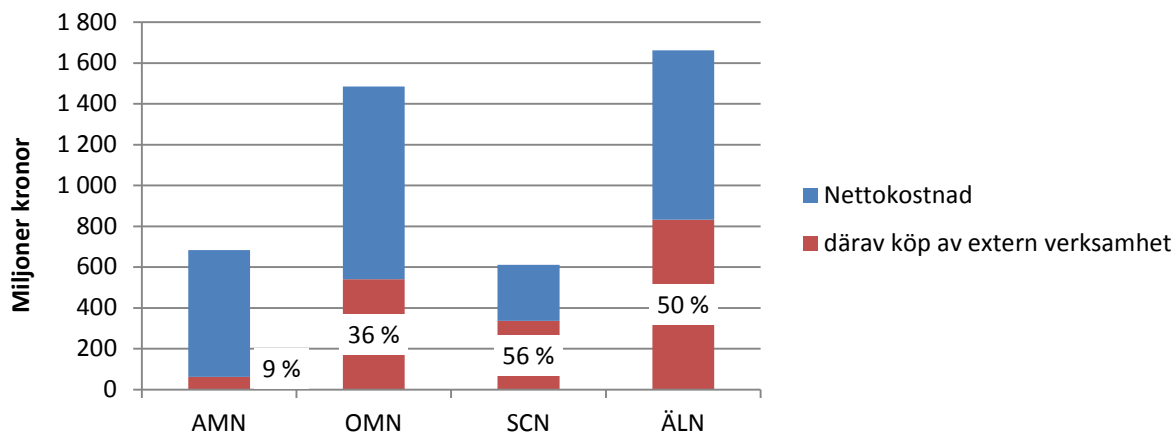

Diagram 6: De sociala nämndernas nettokostnader och köp av extern verksamhet 2015, miljoner kronor. Etiketerna anger andelen externa köp av verksamhetens nettokostnad. (Kommunens årsredovisning och uppgifter från förvaltningarna)

Valfrihetssystem

Inom flera områden inom vård- och omsorgssektorn finns lagstöd för att den enskilde själv kan välja utförare av vissa kommunala tjänster. 1994 trädde Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) i kraft. Lagen möjliggjorde för den enskilde att själv välja leverantör av insatsen personlig assistans, under förutsättning att Inspektionen för vård och omsorg godkänt företaget eller enskild person att yrkesmässigt bedriva verksamhet.

2008 trädde Lag om valfrihetssystem (LOV) i kraft vilken delvis förändrades 2016. Lagen innebär att den enskilde har rätt att själv välja vilken leverantör som ska utföra tjänsten under förutsättning att kommunen beslutat tillämpa lagen och godkänt företaget.

Inom arbetsmarknadsnämnden har så kallad tjänstekoncession tillämpats de senaste åren. För att tilldelas ett koncessionsuppdrag krävs att anordnaren ska leverera en tjänst som nämnden fastställt villkoren för. Tjänstekoncession har tillämpats inom utbildning i svenska för invandrare och vissa arbetsmarknadsinsatser. Nämnden avslutade tjänstekoncessionen av upphandlade arbetsmarknadsinsatser vid föregående årsskifte och har beslutat att tjänstekoncessionen inom utbildning i svenska för invandrare ska upphöra vid kommande årsskifte.

Lagen om valfrihetssystem

I Uppsala finns möjlighet att välja utförare inom daglig verksamhet, hemvård och ledsagarservice. Äldrenämnden och omsorgsnämnden är ansvariga för verksamheterna. 2015 omsatte valfrihetssystemet inom dessa verksamheter 764 miljoner kronor och 34 företag var godkända som leverantörer. Totalt utbetalade kommunen 261 miljoner kronor i ersättning till dessa 34 företag, vilket motsvarar 34 procent av den totala omsättningen.

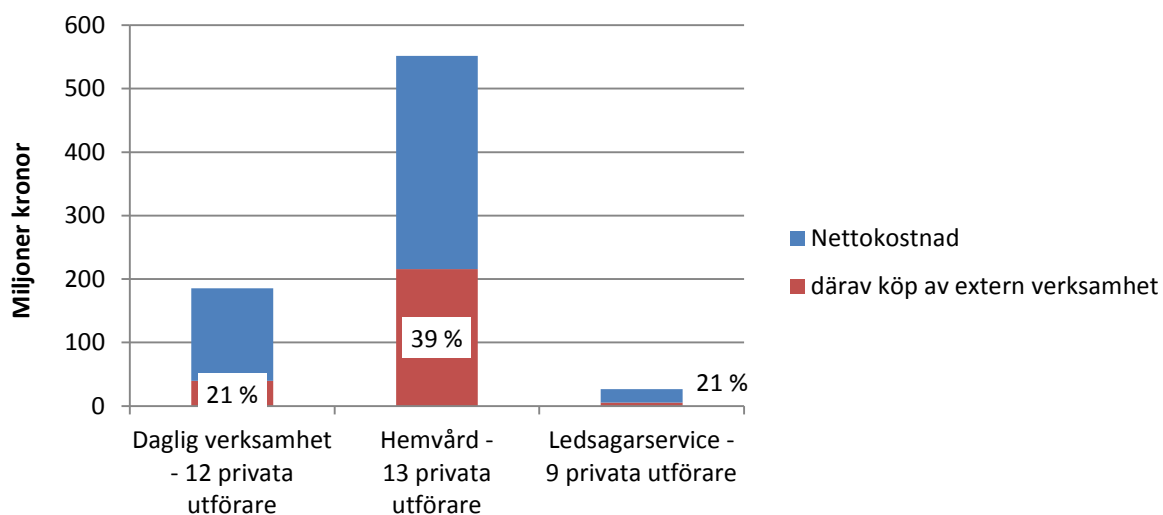

Diagram 7: Nettokostnader och köp av extern verksamhet på områden där Lagen om valfrihetssystem tillämpas år 2015. (Kommunens årsredovisning och uppgifter från förvaltningarna)

LOV - Särskilda boenden

2013 beslutade äldrenämnden att införa LOV inom särskilda boenden. Idag finns sex särskilda boenden inom ramen för LOV-systemet, Andreas And, Ebbagården, Gutasund, Liljefors torg 4, Topelius och Vigmund. De sex LOV-boendena erbjuder totalt 311 platser vilket motsvarar drygt 18 procent av äldrenämndens totala vård- och omsorgsplatser som i maj 2016 uppgick till 1 665 platser.

Gemensamt för all LOV-verksamhet är att ansvariga nämnder, genom ett förfrågningsunderlag, fastställer villkoren och ersättningar för samtlig LOV-verksamhet.

Personlig assistans inom LSS

Omsorgsnämnden är ansvarig för all LSS-verksamhet, oavsett den enskildes ålder. Nämndens kostnader för personlig assistans uppgick 2015 till 94 miljoner kronor och antalet godkända utförare uppgick till 60. Nämndens ersättningar till privata utförare uppgick till 53 miljoner kronor vilket motsvarar 56 procent av nämndens totala kostnader för personlig assistans.

Pedagogisk verksamhet exklusive vuxenutbildning

Skolverksamheten - inklusive förskola, förskoleklass, skolbarnomsorg, grundskola, grundsärskola, gymnasium och gymnasiesärskola - hade en nettokostnad 2015 om 4,15 miljarder kronor. Utbildningsnämndens bidrag till extern skolverksamhet uppgick till 1,1 miljarder kronor för skolformerna, vilket motsvarar 26 procent av nettokostnaden. Antalet skolor som drevs i förenings-, stiftelse- eller företagsform uppgick till totalt 131.

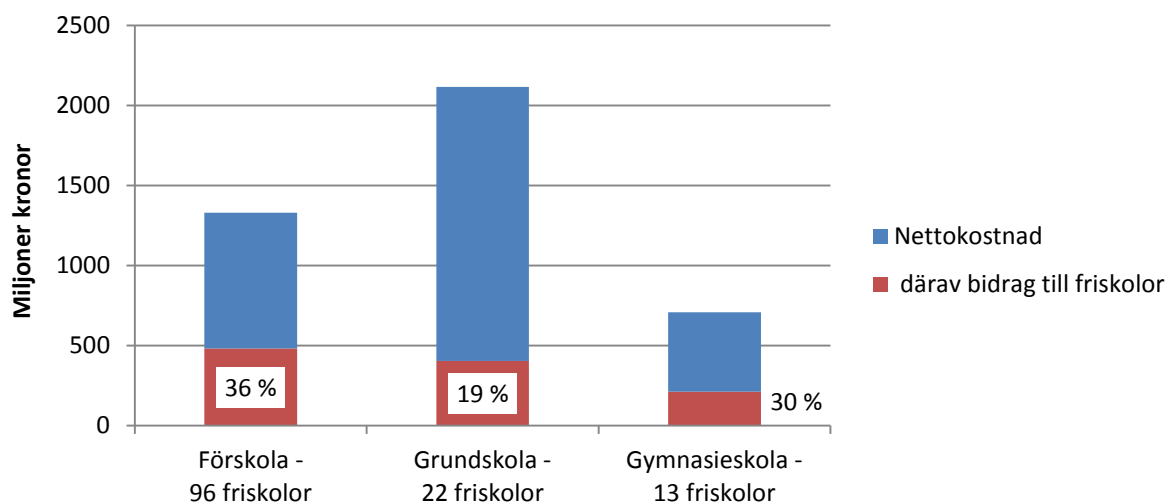

Diagram 8: Nettokostnader och bidrag till friskolor som verkar i kommunen, räknat som andel av nettokostnaden per skolform år 2015. Grundskola inkluderar förskoleklass och skolbarnomsorg. Samtliga skolformer inkluderar särskoleverksamhet. (Kommunens årsredovisning och uppgifter från förvaltningen)